

Terveydenhuollon haasteita ja ongelmia

Perjantai-yliopisto 30.5.2008

Juha Teperi

Valitut näkökulmat

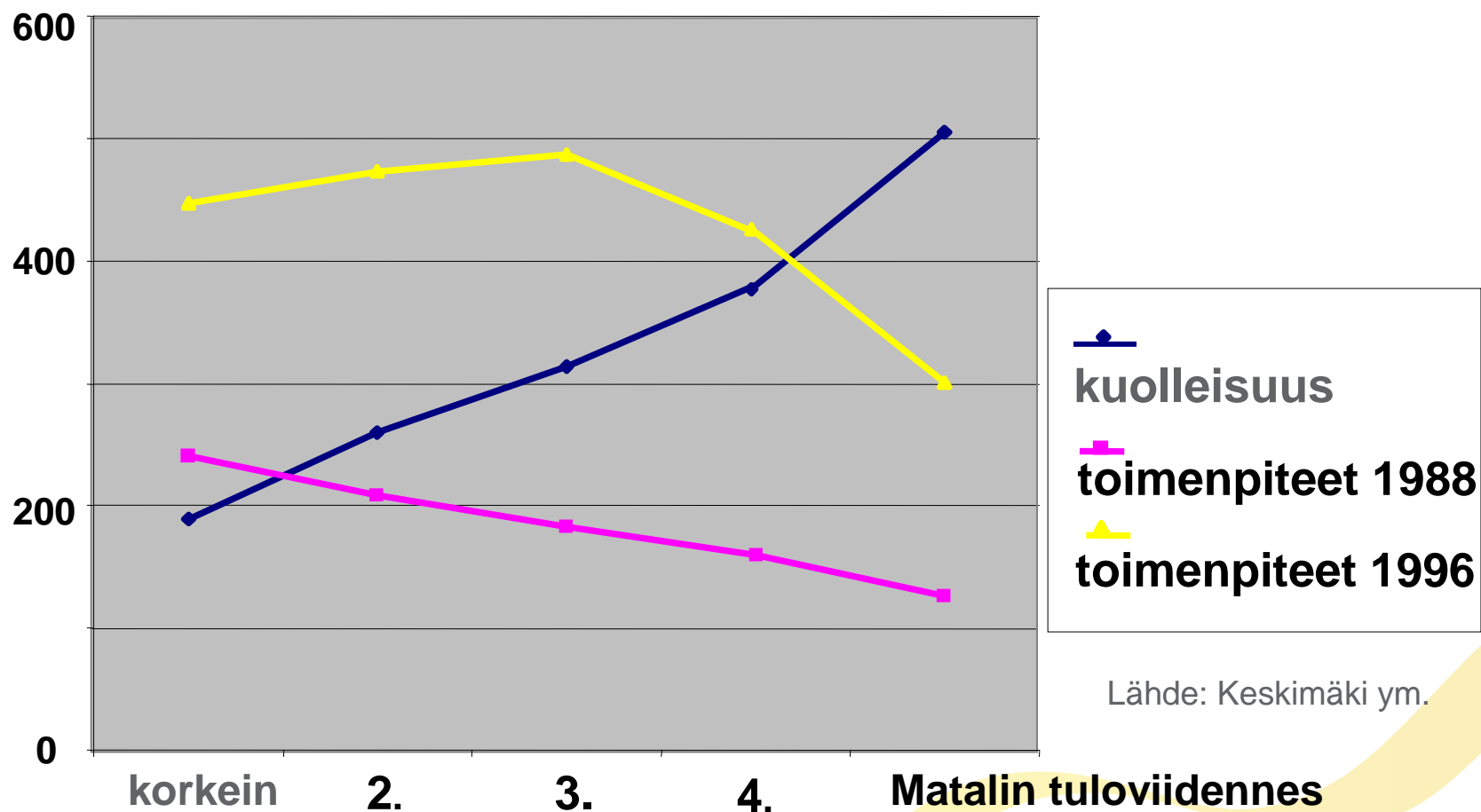
- oikeudenmukaisuus
- ennaltaehkäisy + ”sekundääriprevention” ensisijaisuus

Valitut näkökulmat – miksi?

- oikeudenmukaisuus
 - perustuslain, kv. sopimusten ym. kirjaama perusoikeus: terveyspalvelut saadaan tarpeen (ei esim. asuinpaikan tai varallisuuden) mukaan
- ennaltaehkäisy + ”sekundääriprevention” ensisijaisuus
 - aina inhimillisesti ja kansanterveydellisesti sekä usein kansantaloudellisesti paras vaihtoehto

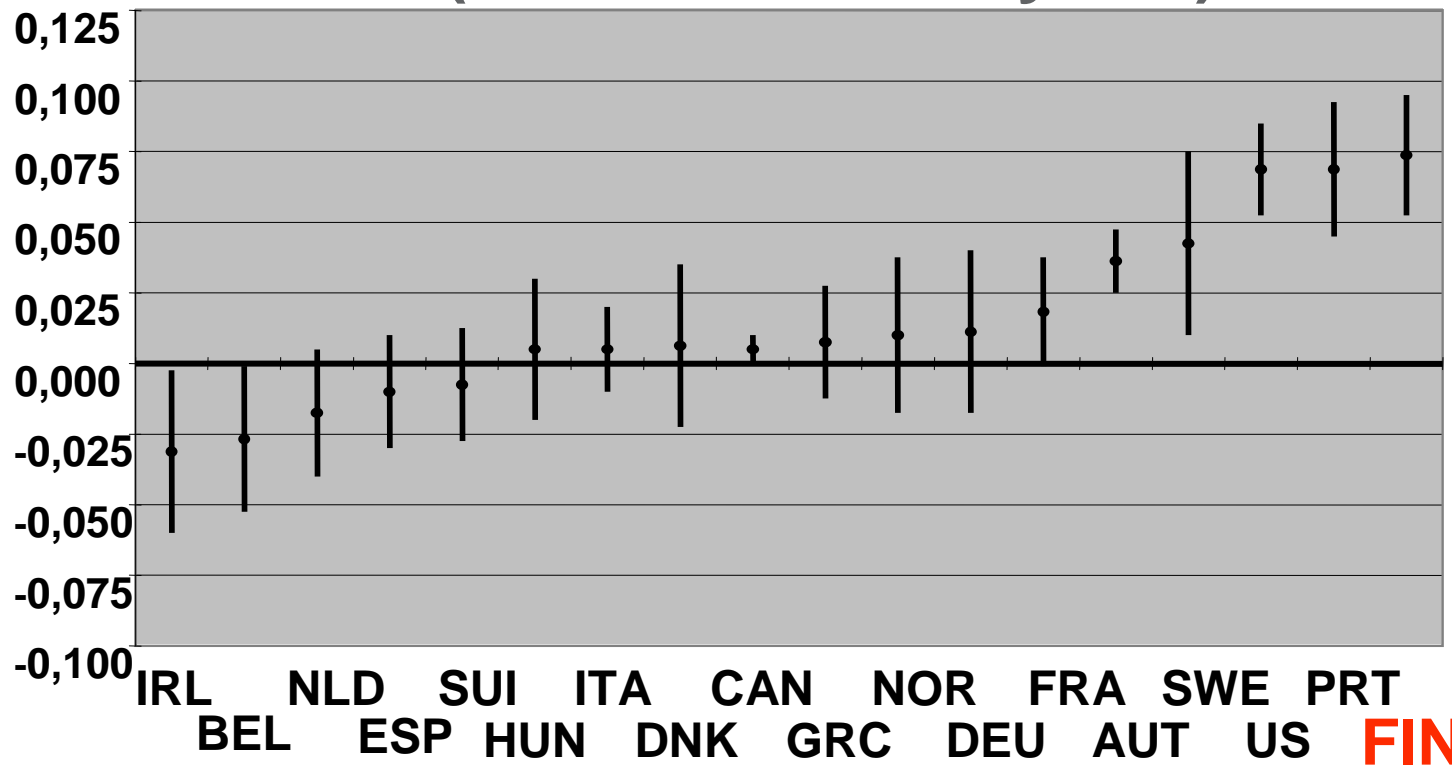
Näiden palvelujärjestelmän kehittämisen keskeisimpien tavoitteiden osalta edistystä ei ole tapahtunut - tai se on ollut taantuvaa

Miesten kuolleisuus ja operatiiviset toimenpiteet sepelvaltimotaudin vuoksi tuloluokittain vuosina 1988 ja 1996 (/100 000 miestä kohden)

Lähde: Keskimäki ym.

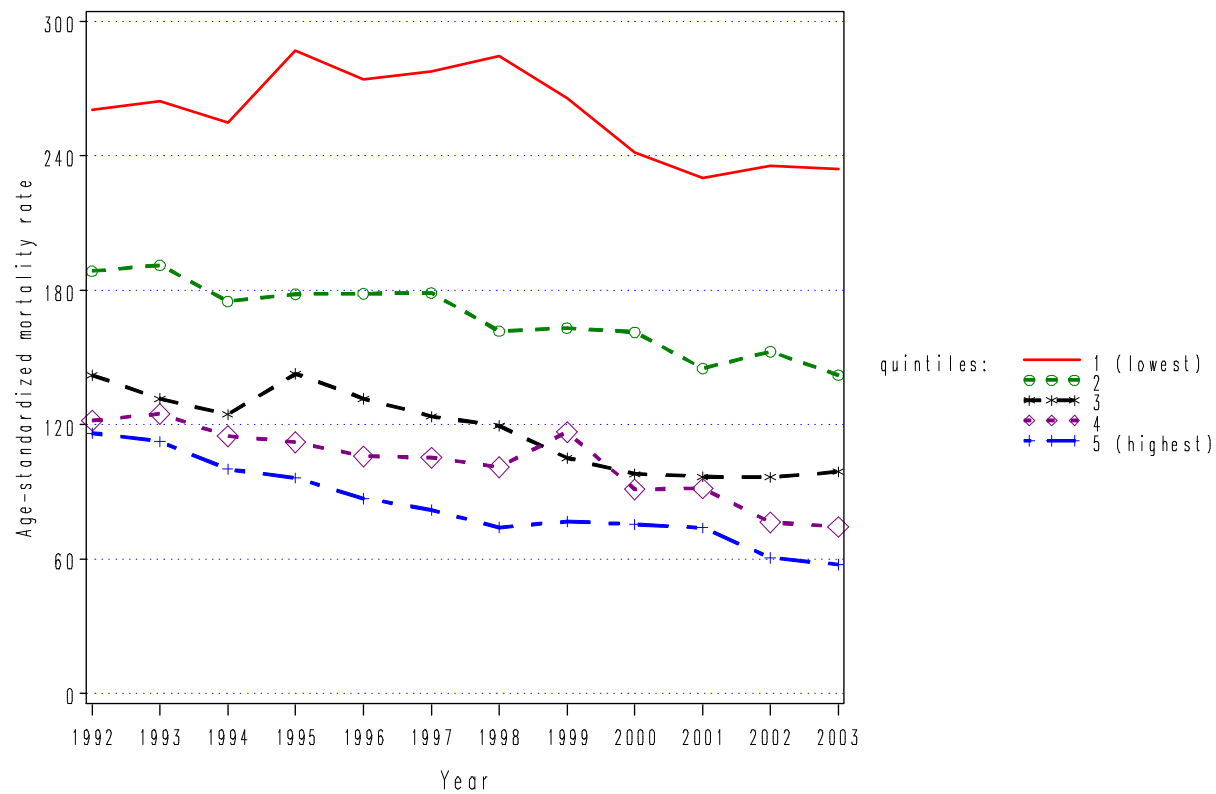
Horisontaalinen oikeudenmukaisuusindeksi 21 OECD-maassa (kaikki lääkärikäynnit)

Lähde: van Doorslaer et al 2006

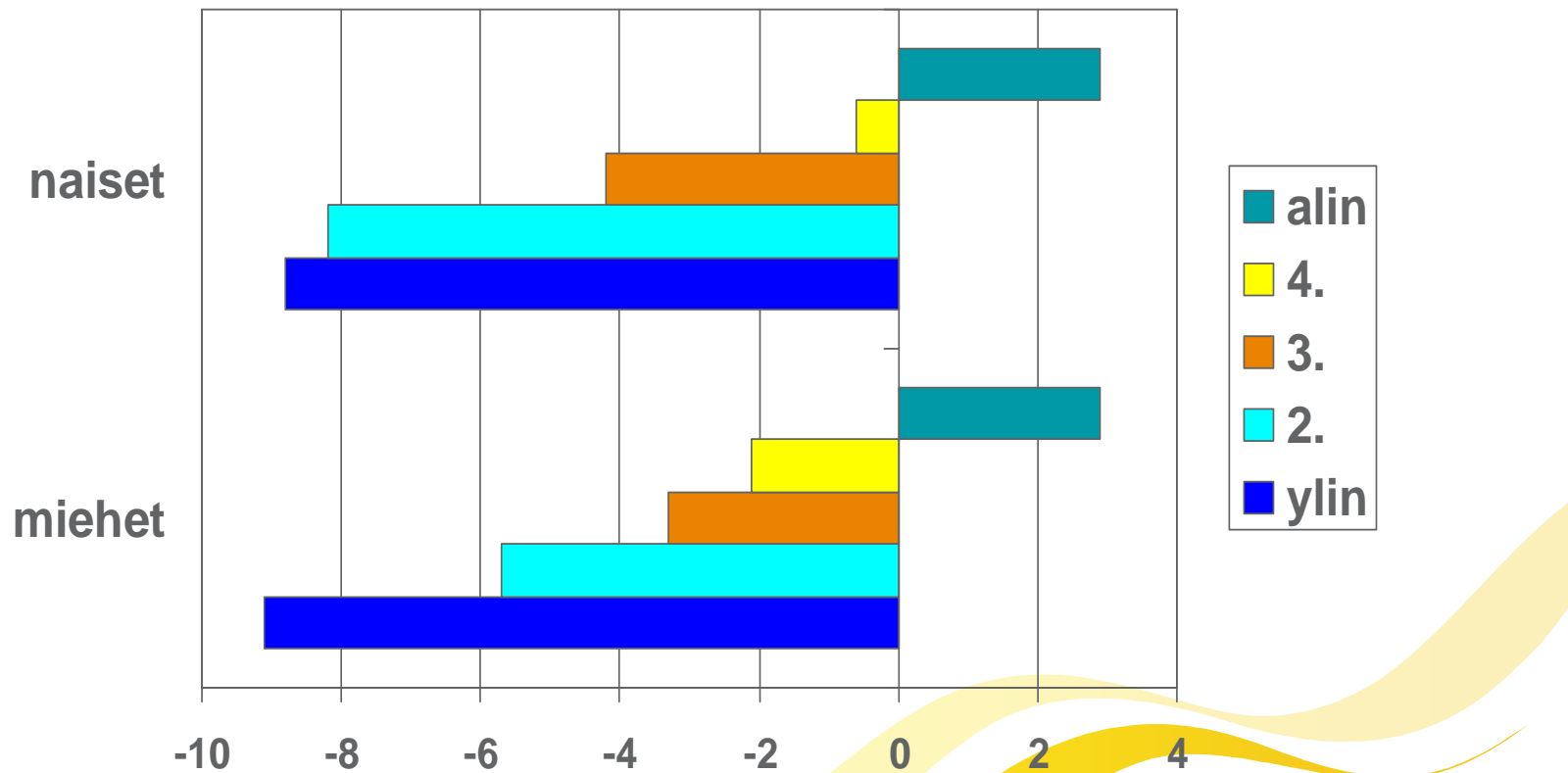
Ikävakioitu terveydenhuollon estettävissä oleva kuolleisuus tuloviidenneksittäin 1992-2003

(100 000 25-74 vuotiasta miestä kohden)

■ Lähde: Keskimäki ym. 2007 (ennakkotieto)

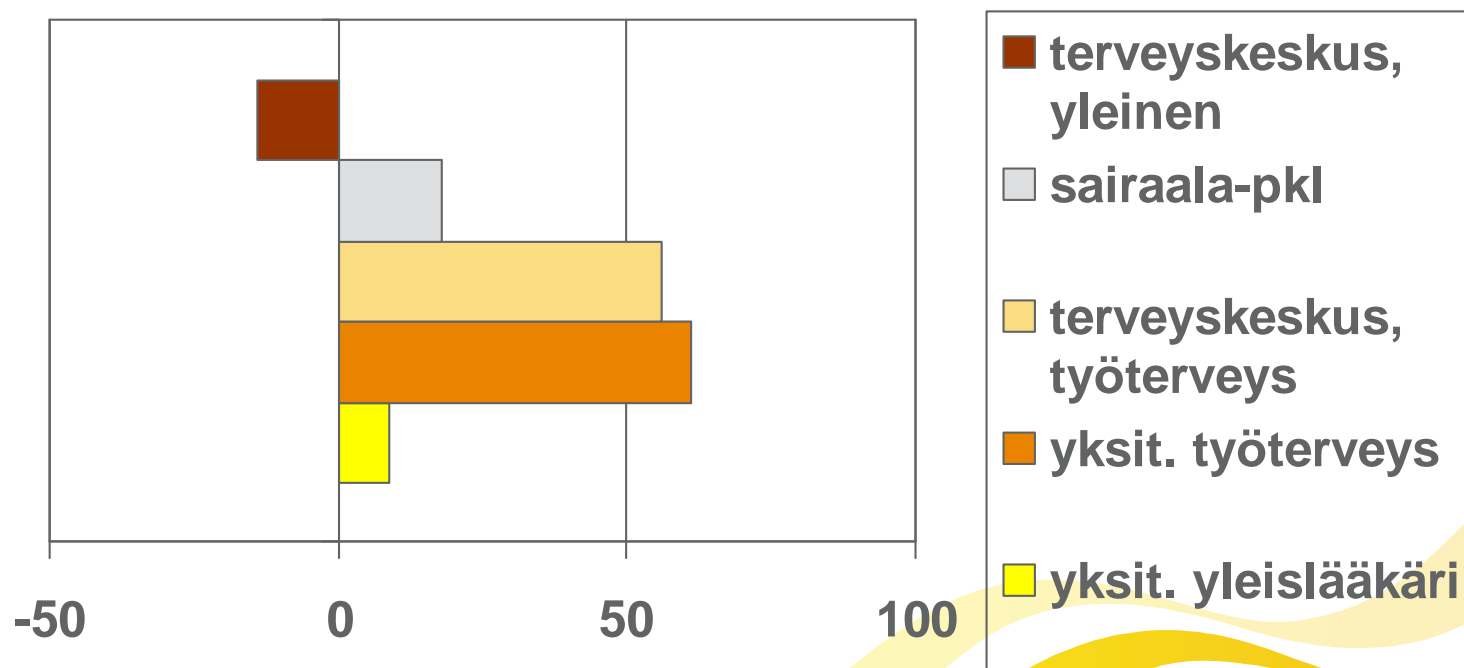
**Perusterveydenhuollon estettävissä olevan kuolleisuuden keskimääräinen vuotuinen muutos (%) tuloluokittain 1992-2003
(mm.työikäisten astma, muut keuhkosairaudet, diabetes)**

Lähde: Keskimäki ym. 2007 (ennakkotieto)

Mitä tiedämme palvelujen epäoikeudenmukaisen kohdentumisen syistä?

- Lääkärikäyntien lukumäärän muutos (%) eräillä palvelusektoreilla 1996 - 2004

Palvelujen ei-toivotun kohdentumisen syistä

- rinnakkaiset rahoituskanavat johtavat erillisiin tuotantojärjestelmiin
 - kunnallinen perusterveydenhuolto
 - kunnallinen erikoissairaanhoido
 - työterveyshuolto
 - yksityispalvelut
- erilliset tuotantojärjestelmät kehittyvät yhteen sovittamatta ja eri tahtisesti
- terveyskeskukset taantuvat, sairaalapoliklinikat tulevat toimeen, työterveyshuollossa on kasvubuumi

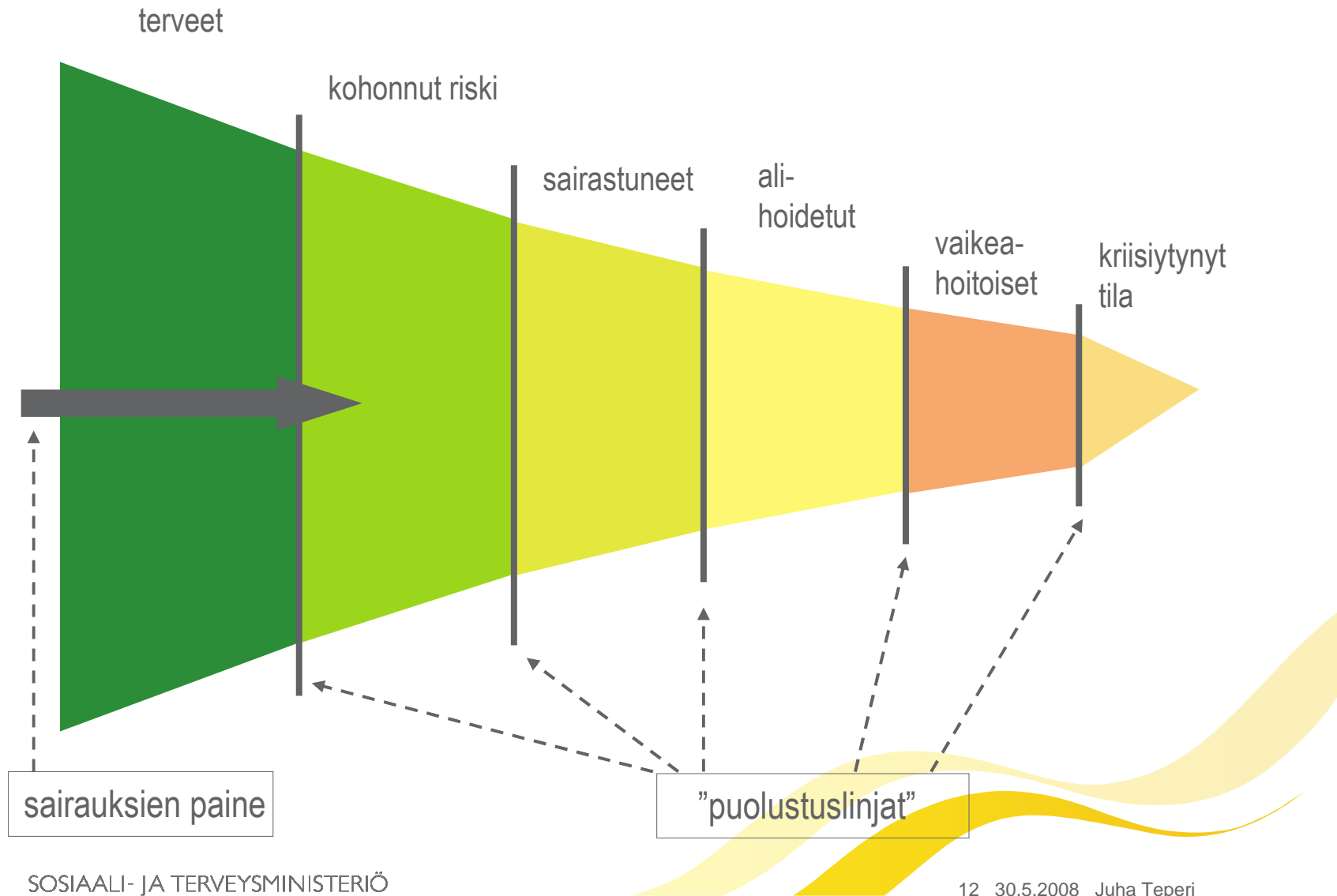
Palvelujen ei-toivotun kohdentumisen syistä

- terveyskeskukset
 - ainoa kaikille avoin järjestelmä joka hoitaa sairaimmat; vakavia saatavuusongelmia
- työterveyshuolto
 - ainoa jonoton ja maksuton järjestelmä joka hoitaa terveimmät
- yksityispalvelut
 - ainoa suora pääsy erikoissairaanhoidon joka saatavilla erittäin suuren omavastuuosuuden maksaville
- perusterveydenhuollon epäoikeudenmukainen jakautuminen heijastuu läheteiden kautta erikoissairaanhoidon, kuntoutuksen ym. käyttöön
- seuraukset näkyvät kovimmilla mittareilla: merkittävä selitys alempien tuloluokkien ylikuolleisuudelle pitkäaikaissairauksiin

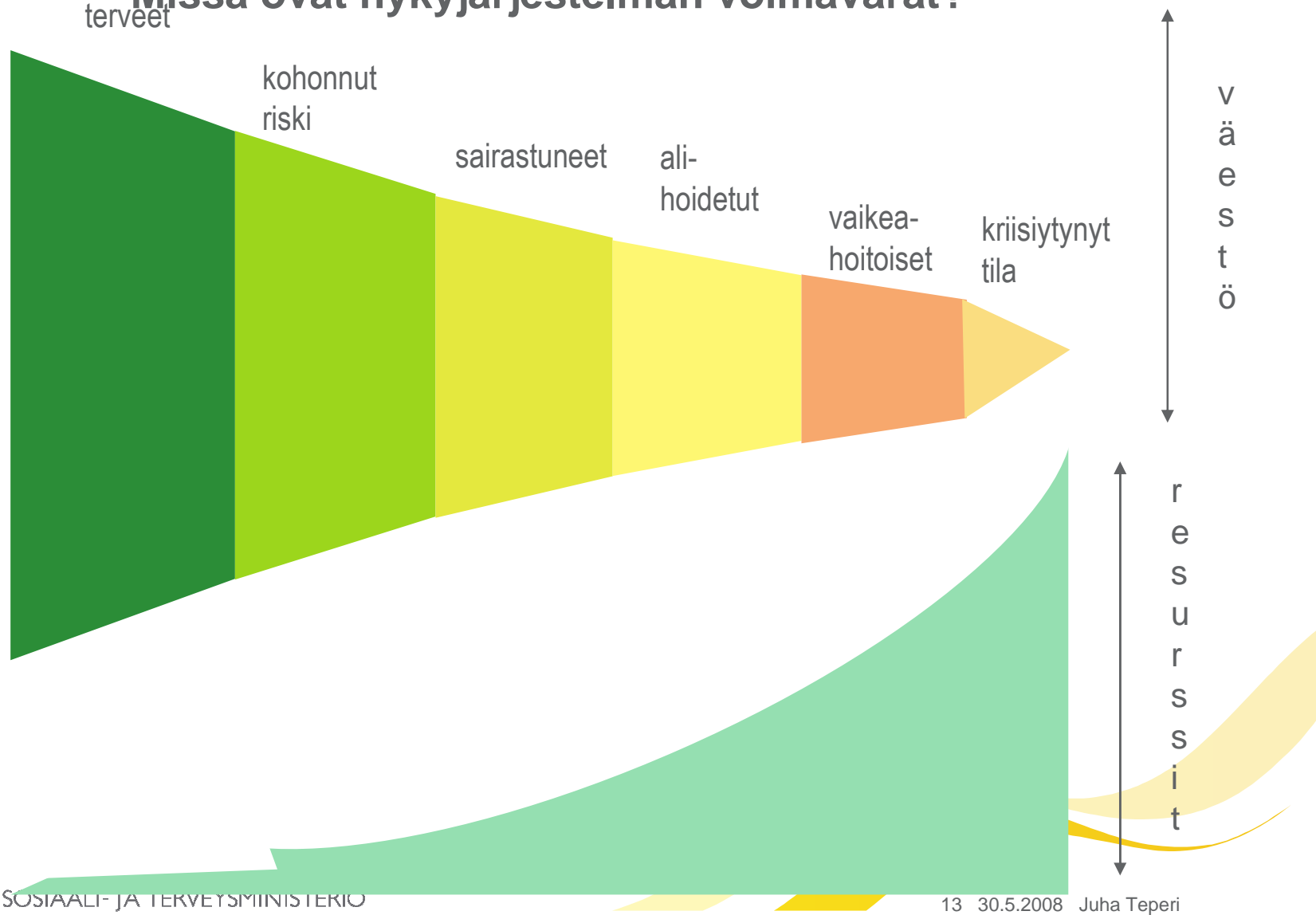
Ennaltaehkäisy ja pitkäaikaissairaudet

- nyt pitkäaikaissairauksien hoito ~ 80% th:n toiminnasta
- jatkossa
 - väestön ikääntyminen
 - tautikirjon muuttuminen
 - hoitomuotojen kehittyminenlisäävät osuutta edelleen
- terveydenhuollon kestävä kehitys ratkaistaan tällä kentällä

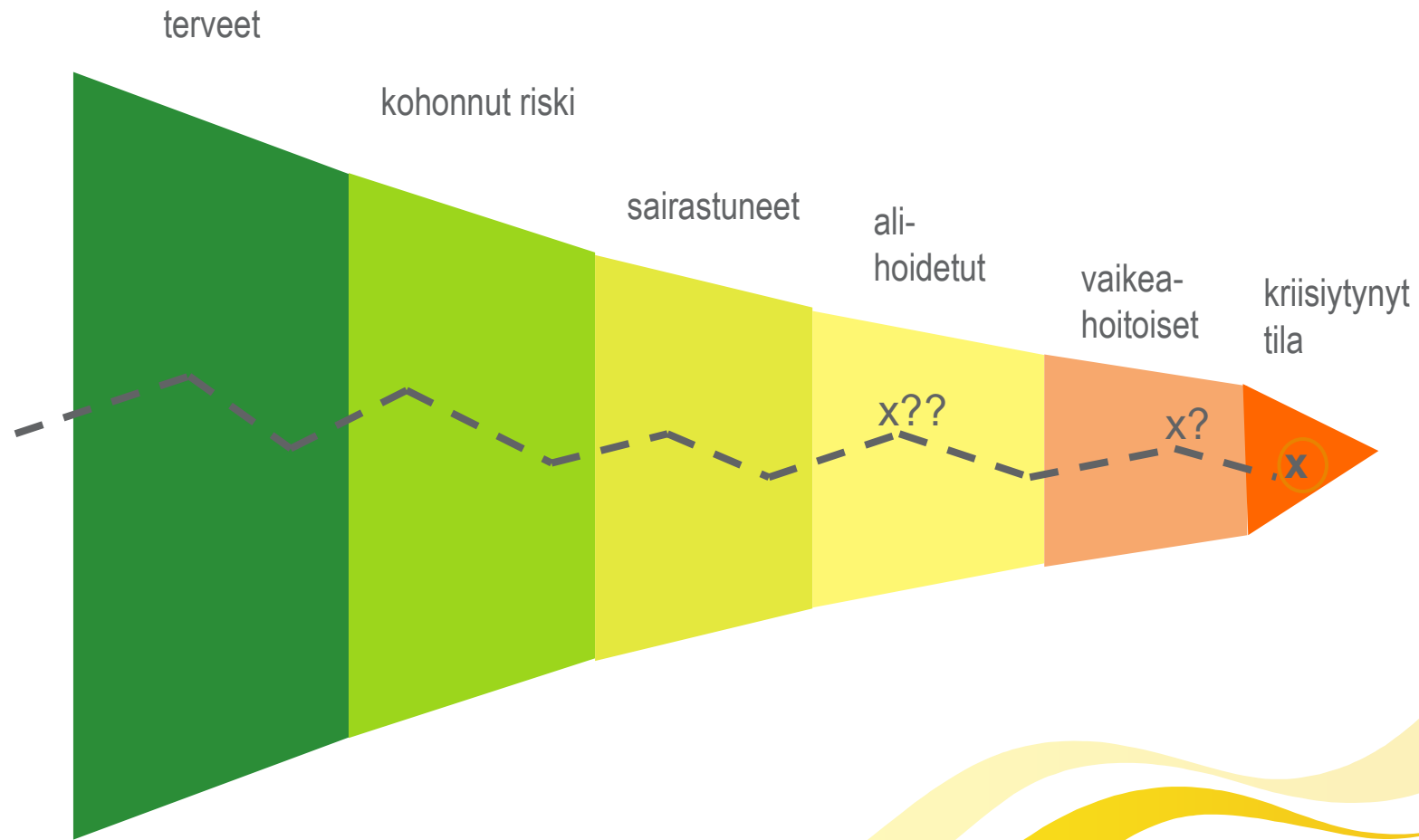
Väestö ja pitkäaikaissairaudet

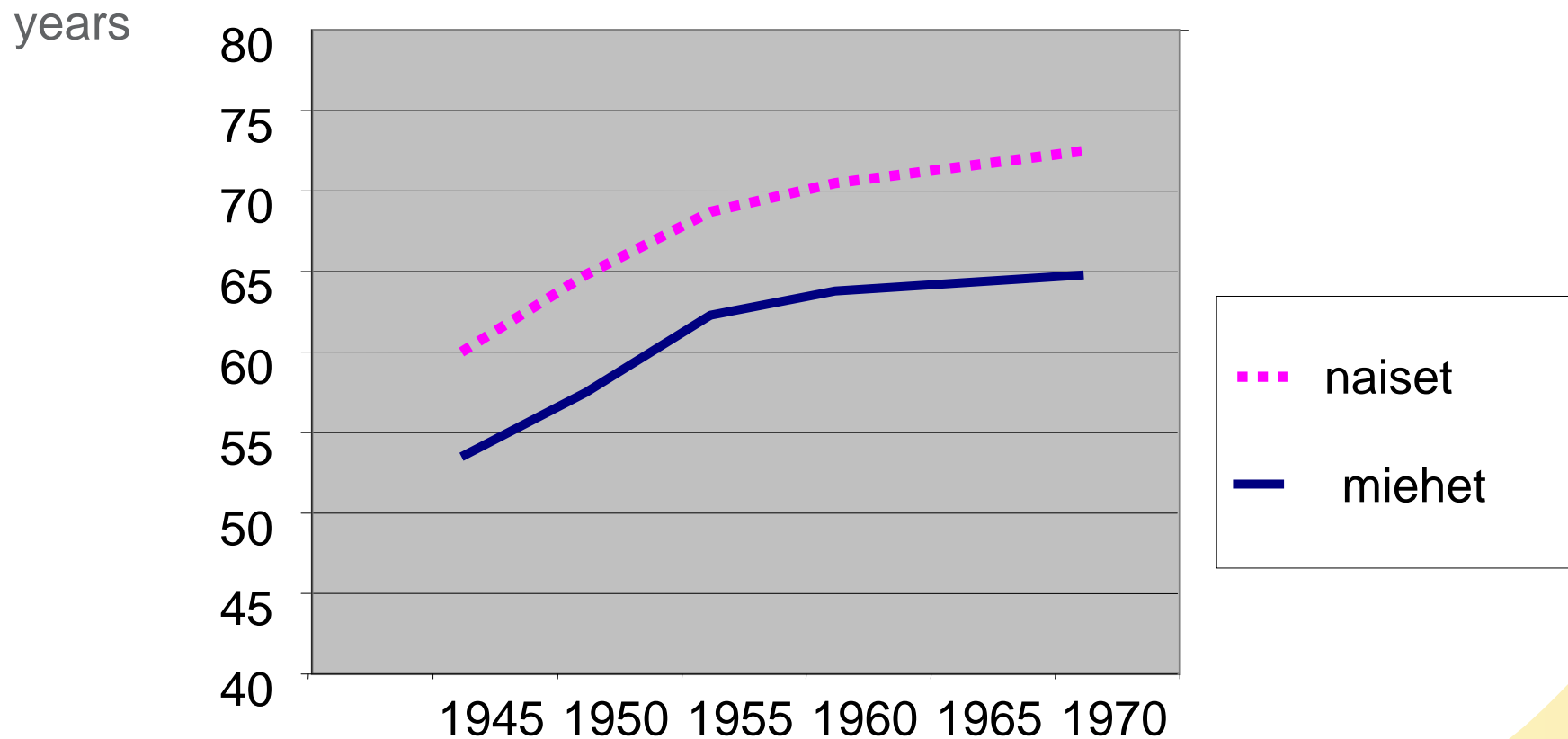
Missä ovat nykyjärjestelmän voimavarat?

Milloin nykyjärjestelmän vaste laukeaa?

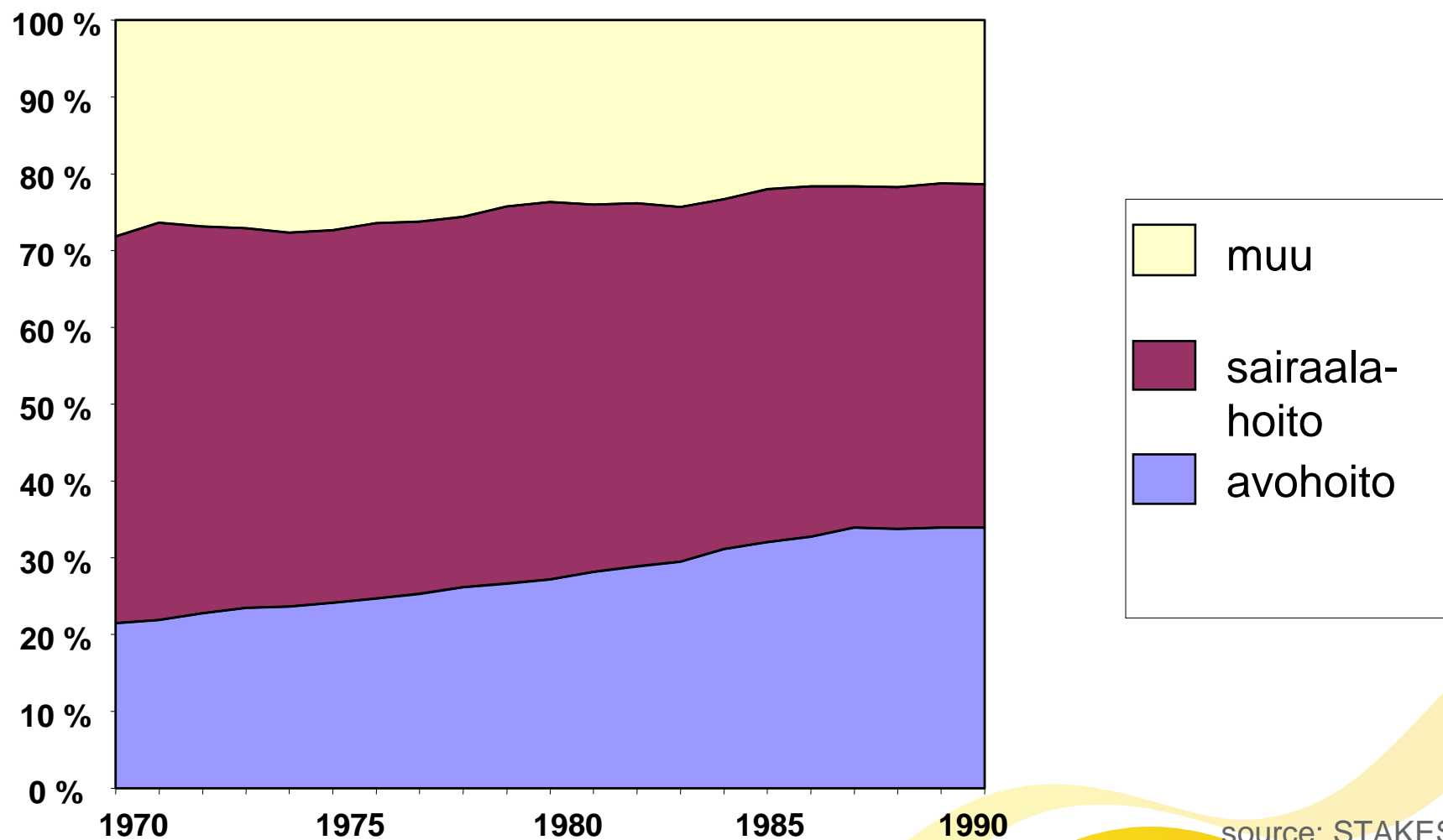

Elinajanodote 1950 - 1969

Lähde: Tilastokeskus

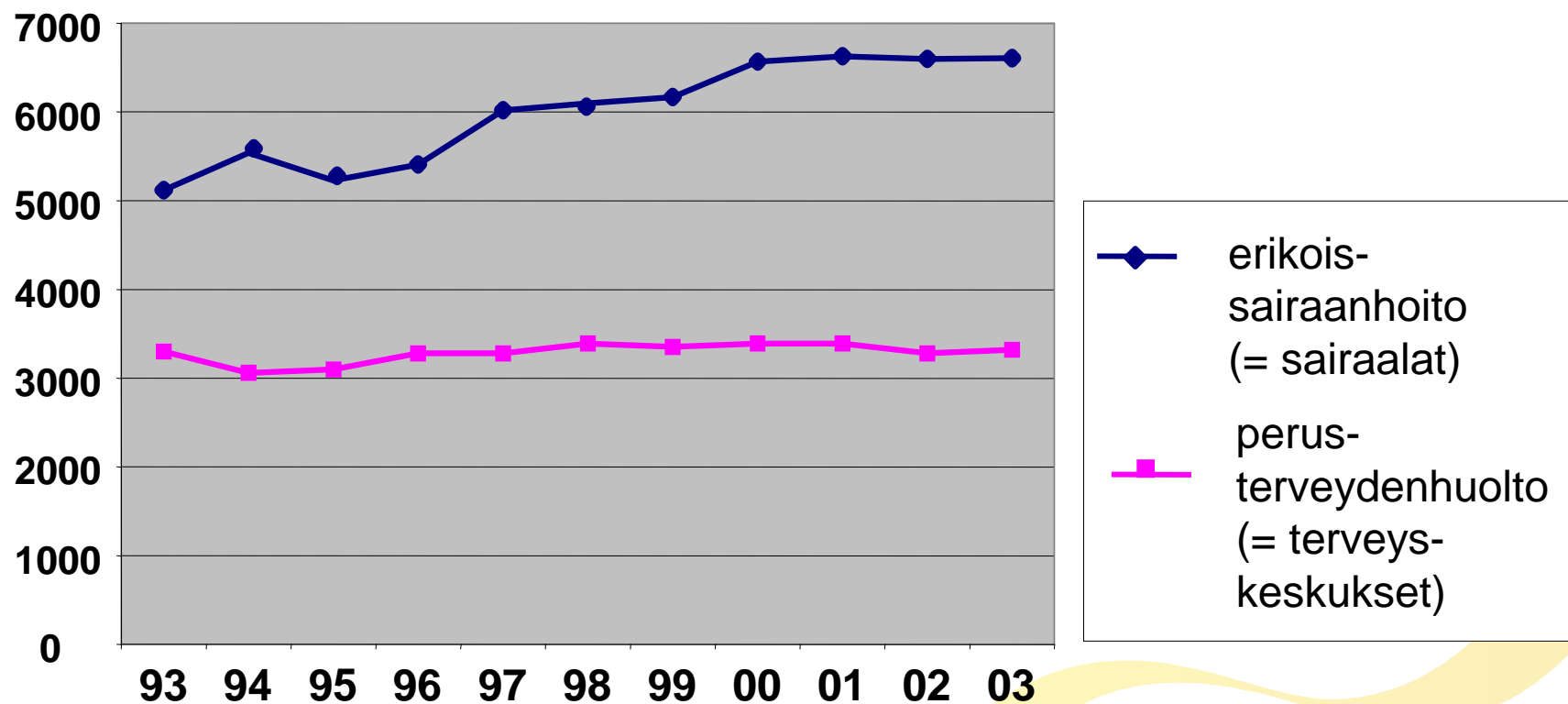
Terveydenhuollon voimavarat 1970 - 1990

source: STAKES

Lääkäreiden henkilötyövuodet erikoissairaanhoidossa ja perusterveydenhuollossa 1993 - 2003

htv

Ennaltaehkäisyn historiasta ja nykytilasta

- peruspalvelujen / ehkäisevän terveydenhuollon nousu 1970-1980 –luvulla oli valtion ja kuntien yhteinen projekti
- valtionosuusuudistuksessa (1993) yhteisprojekti purettiin ja kuntien rooli muodostui erittäin suureksi
 - siirtyminen laskennallisiin valtionosuuksiin, suunnittelujärjestelmän purkaminen
- terveydenhuollossa merkittävä osa kunnille annetusta vallasta kanavoitui suurimmille palvelutuottajille = sairaaloille
- mikä on 2000-luvulle sovitettu kansallinen malli terveydenhuollon kehityksen strategiseksi ohjaamiseksi?

Loppuhuomioita / kimmokkeita keskustelulle

- järjestelmä on epäonnistunut oikeudenmukaisuuden saavuttamisessa - juuri siinä tehtävässä jolla julkispainotteista palvelutuotantoa perustellaan
 - monikanavaisen rahoituksen ongelma nähty kauan
 - todennäköisesti suurin yksittäinen rakenteellinen tekijä työterveyshuollon suhteeton kasvu
 - ei edes merkkejä vakavista yrityksistä korjata asiaa. Löytyykö rohkeutta ja keinoja?
- ennaltaehkäisy on avain kestävään kehitykseen
 - korostaa yksilön roolia ja vastuuta. Liian epämukavaa palvelujärjestelmän edustajille ja vasemmistolle?